

Initiativärende mot Brottsoffermyndigheten angående användande av fullmakt för utbetalning av brottsskadeersättning till någon annan än sökanden

---

Initiativet

Vid min inspektion av Brottsoffermyndigheten den 18 och 20 februari 2002 antecknades följande till protokollet under punkten 3.2 (JO:s ärende dnr 278-2002).

I ett ärende hade under handläggningen sökanden genom en skrivelse till myndigheten gett en vårdgivare fullmakt att erhålla tillkommande brottsskadeersättning för tandvårdskostnader som uppkommit i anledning av brottet (ärende dnr 6472/2000). Brottsoffermyndighetens nämnd beslutade den 5 november 2001 att tillerkänna sökanden brottsskadeersättning och förordnade att av ersättningen skulle 8 200 kr med stöd av fullmakt betalas till den aktuella vårdgivaren.

[Byråchefen] AA uppgav att det förekommer relativt ofta att sökandena ger fullmakt till vårdgivare att erhålla brottsskadeersättning som kan komma att utbetalas. Förfarandet syftar till att tillförsäkra att ersättningen går till vård. Det kan ibland innebära den enda möjligheten för personerna att få vård.

JO lät anteckna följande till protokollet.

Enligt 16 § första stycket brottsskadelagen får anspråk på brottsskadeersättning inte överlåtas innan ersättningen är tillgänglig för lyftning. I motiven till bestämmelsen uttalades att den tillkommit för att förhindra att den skadelidande överlåter sitt anspråk på brottsskadeersättning till underpris. Brottsskadeersättning får anses vara tillgänglig för lyftning i och med att det ersättningsprövande organet har meddelat sitt ersättningsbeslut. En överlåtelse i strid med bestämmelsen är ogiltig. Staten kan alltså inte med befriande verkan mot den skadelidande betala ut ersättning till annan som har förvärvat dennes anspråk. Något hinder finns däremot inte mot att betala ut ersättningen till någon som uppträder som befullmäktigat ombud för den skadelidande (prop. 1977/78:126 s. 55).

Jag beslutade att inhämta Brottsoffermyndighetens yttrande över hur det beskrivna förfarandet överensstämmer med 16 § första stycket brottsskadelagen (1978:413) och uttalanden i förarbetena, prop. 1977/78:126 s. 55.

Utredning

I yttrande den 8 juli 2002 anförde generaldirektören BB följande.

Det kan inte betecknas som en överlåtelse av ett anspråk att – som i det nu ifrågavarande ärendet – brottsoffret ger en vårdgivare fullmakt att uppbära hela eller

del av den brottsskadeersättning som möjligen kan komma att utgå. För det första villkoras ju fullmakten av att brottsskadeersättning skall komma att utgå, vilket ju svårigen kan garanteras på detta stadium. För det andra kan en sådan fullmakt återkallas när som helst under handläggningen.

Om denna form av befullmäktigande ändå skulle jämföras med en ”överlåtelse av anspråk på brottsskadeersättning” är situationen fjärran från den som ifrågavarande bestämmelse i brottsskadelagen är satt att förhindra, nämligen att brottsoffret till underpris överlåter sin kommande brottsskadeersättning och således tillfogas en ekonomisk skada. Brottsoffermyndighetens förfarande dikteras av brottsoffrets intresse att få sina vårdbehov omedelbart tillgodosedda. I ett samhälle där möjligheten att betala för vården styr vårdgivarnas intresse att tillhandagå den skadade, är det av väsentlig betydelse för ett brottsoffer med dålig ekonomi att kunna erbjuda betalning för vården genom att hänvisa till den kommande ”troliga” brottsskadeersättningen. Skulle inte detta vara möjligt får den skadade finna sig i att stå utan behandling till dess rättsväsendets hantering är klar och brottsskadeärendet kunnat handläggas. En sådan ordning skall brottsoffer inte behöva acceptera. Då förfarandet med fullmakt inte innebär något ekonomiskt risktagande för brottsoffer står det inte heller i motsatsställning till bestämmelsens motiv.

Bedömning

Som framgått av det föregående föreskrivs i 16 § första stycket brottsskadelagen att anspråk på brottsskadeersättning inte får överlåtas innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

I Brottsoffermyndighetens ärenden om brottsskadeersättning förekommer det att sökanden lämnar en fullmakt om att brottsskadeersättning som kan komma att utbetalas skall utbetalas till en vårdgivare. Även om detta inte är en direkt överlåtelse av ett anspråk på ersättning ligger det mycket nära en sådan situation. En skillnad är visserligen att sökanden kan återkalla sin fullmakt och på så sätt förhindra en utbetalning till någon annan än honom själv. Om en fullmakt inte återkallas har det tillämpade förfarandet dock utifrån den ersättningsberättigades utgångspunkt fått samma effekt som en överlåtelse av anspråket på ersättning. Huruvida Brottsoffermyndigheten i de nu aktuella fallen underrättar sökanden om att han eller hon kan återkalla sin fullmakt framgår inte av utredningen i detta ärende.

Mot bakgrund av det föreskrivna förbudet mot överlåtelser av anspråk på brottsskadeersättning framstår myndighetens användning av fullmakter för utbetalning till någon annan än sökanden som tveksam. Det tillämpade förfarandet har inte heller berörts i motiven till lagen; omnämmandet där (prop. 1977/78:126 s. 55) av en fullmaktssituation avser uppenbarligen ett ombud som företräder den sökande i ärendet hos myndigheten. Enligt Brottsoffermyndighetens mening finns det sakliga skäl för att ersättningen skall kunna betalas ut direkt till en vårdgivare med stöd av fullmakt. Jag har förståelse för dessa skäl. Det kan dock enligt min mening med hänsyn till det absoluta förbudet i 16 § första stycket brottsskadelagen finnas anledning att överväga om inte förfarandet bör ges särskilt stöd i författning. Jag översänder därför en kopia av detta beslut till Regeringskansliet, Justitiedepartementet. Initiativärendet avslutas.